

ЦЕНТР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ
 ДОСЛІДЖЕНЬ
 CENTER FOR FOREIGN POLICY STUDIES

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

(за період 01.05 – 31.05.2022 р.)

Грошово-кредитна сфера

В умовах широкомасштабної агресії Російської Федерації Національний банк України й далі провадить комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підтримання фінансової стійкості держави та регулювання фінансового сектора.

Скасовано обмеження на встановлення курсу, за яким банки можуть продавати готівкову іноземну валюту клієнтам (раніше курс продажу не мав відхилятися від офіційного більше ніж на 10 %). Також скасовано аналогічні обмеження на встановлення курсу, за яким банки списують з клієнтських рахунків гроші в гривні, за умови розрахунку гривневими картками за кордоном. Зняття обмежень на встановлення курсів валюти для населення сприятиме посиленню конкуренції, підвищенню ліквідності легального сегмента валютного ринку, зменшенню обсягу нелегальних операцій та зниженню амплітуди курсових коливань у його готівковому сегменті.

Тимчасово зменшено щомісячний ліміт на зняття за кордоном готівки з гривневих рахунків, відкритих в українських банках, зі 100 до 50 тис. грн в еквіваленті. Водночас громадяни України й далі можуть знімати за кордоном готівку з валютних рахунків, відкритих в українських банках, у межах щоденного ліміту в 100 тис. грн. Зміни також не стосуються використання платіжних карток за кордоном для оплати за товари, роботи й послуги – більшість з них можна й так само здійснювати без обмежень. Такі заходи спрямовано на зниження ризику непродуктивного відпливу капіталу з країни, зменшення можливості для спекуляцій та обходу валютних обмежень, а отже – на захист міжнародних резервів України.

Тимчасово заборонено розрахунки за кордоном з метою купівлі цінних паперів, акцій, облігацій та сплати брокерських послуг за цими операціями, що здійснюються з використанням карток, емітованих українськими банками, – це обмежить непродуктивний відплив капіталу з України.

НБУ протягом травня викупив військових облигацій на 30 млрд грн.

Отже, на кінець місяця портфель військових облигацій у власності регулятора зріс до 100 млрд грн. Зокрема, 8 березня, 12 та 20 квітня Національний банк викупив по 20 млрд грн, 27 квітня – 10 млрд грн, а 9 травня – 30 млрд грн. Зростання обсягів викупу військових облигацій у портфель НБУ насамперед зумовлено тим, що збільшилися потреби бюджету на тлі запроваджених податкових змін та нижчими за очікувані обсяги міжнародного фінансування. Водночас НБУ вкотре наголошує, що фінансуватиме лише критичні видатки Уряду в обмежених обсягах винятково в період дії воєнного часу. З огляду на це необхідно активізувати залучення додаткових ресурсів у купівлю ОВДП на ринкових умовах, зокрема коштом банківської системи. Адже банки мають потенціал до суттєвого збільшення їхнього портфеля: обсяг коштів на коррахунках банків на 9 травня становив 44 млрд грн, а вкладень у депозитні сертифікати НБУ – 183 млрд грн. Отже, ліквідність банківської системи (залишок коштів на коррахунках та вкладення в депозитні сертифікати НБУ) з початку війни зросла на 69 млрд грн – до 227 млрд грн. Окрім того, банківська система має в розпорядженні значні обсяги вільних коштів у іноземній валюті – 7,3 млрд дол. США. Зокрема, залишки коштів банків на ностро-рахунках з початку війни майже не змінилися та перевищують 6 млрд дол. США. Регулятор докладає зусиль, щоб стимулювати ринковий попит на ОВДП. Пом'якшено вимоги до оцінки вартості цінних паперів, що беруть у заставу за кредитами рефінансування. Також іноземним інвесторам дозволили переказувати за кордон гроші, отримані у зв'язку з виплатою погашення або сплатою доходу за ОВДП, проведеними після 1 квітня 2023 р. Активізації залучення ресурсів банківської системи для фінансування бюджетного дефіциту може сприяти підвищення Міністерством фінансів України ставок за ОВДП до привабливішого для покупців рівня, важливим орієнтиром для якого залишаються поточні та прогнозовані темпи зростання споживчих цін.

На потреби військових зі спецрахунка, відкритого регулятором для підтримки ЗСУ, на 31.05.2022 р. перераховано понад 16,9 млрд грн, з них понад 5,2 млрд грн надійшло з-за кордону в іноземній валюті.

Упровадження таких заходів має сприяти безперебійному фінансуванню видатків Державного бюджету, додатковому фінансуванню Збройних сил України, забезпеченню стабільного та прозорого функціонування валютного ринку, зниженню непродуктивного відпливу капіталу та захисту міжнародних резервів України.

Водночас позиція регулятора щодо фінансування бюджетного дефіциту так само незмінна – підтримка з боку центробанку не може бути основним джерелом фінансування видатків Уряду.